

Упорядкуванню підлягає діяльність аудиторських фірм і підрозділів, посилення їх відповідальності за надані послуги підприємствам в оподаткуванні. Уважається за доцільне введення ліцензування аудиторських послуг з питань оподаткування як професійної діяльності осіб.

З метою забезпечення загальнодержавного і міжнародного порівняння бюджетних даних, створення єдиної інформаційної системи зведення державних доходів і видатків на всіх рівнях влади, здійснення належного контролю за виконанням бюджетів, за повним і своєчасним надходженням платежів по видах доходів та платників, а також за цільовим фінансуванням і використанням коштів суворо в межах затверджених асигнувань, у 1997 р. завершено розроблення системи бюджетної класифікації України. Це дає можливість формувати показники бюджетів, що входять до складу бюджетної системи, із застосуванням нової бюджетної класифікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Василик О. Д.* Державні фінанси України: Навч. посібник. — К.: Вища шк., 1997. — 383 с.
2. Tasis, DG IA Європейської Комісії. Відкритий бюджет України. — К., 1999. — 111 с.
3. *Сніфанов А. О., Сало І. В., Д'яконова І. І.* Бюджет і фінансова політика України. — К.: Наукова думка, 1999. — 302 с.
4. *Пасічник Ю. В.* Бюджетна система. — Черкаси: Відлуння, 1999. — 376 с.

Л. Д. БУРЯК, канд. екон. наук,
Р. О. ФРАНКІВ, аспірантка

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Забезпечення нормального кругообороту засобів підприємств і проведення своєчасних розрахунків підприємств між собою та з іншими контрагентами ринку потребують оптимального поєднання фінансових ресурсів. Теоретичний аспект сутності фінансових ресурсів малодосліджений і дискусійний, про що свідчить наявність різних тлумачень фінансових ресурсів. Насамперед немає єдиної думки про те, чи існують взагалі фінансові ресурси підпри-

емств. У західній літературі і практиці фінансовими вважаються лише ті грошові відносини, які зумовлені фактом існування держави, необхідністю забезпечення державою своїх функцій, і мають державно-владну (примусову) форму прояву. Згідно з існуючою у вітчизняній літературі точкою зору фінанси охоплюють усю сукупність економічних відносин як на державному рівні, так і на рівні підприємств, а отже, існування фінансових ресурсів держави і фінансових ресурсів підприємств є незаперечним.

Не менш суперечливим є питання про те, що ж слід розуміти під фінансовими ресурсами підприємств, у чому вони конкретно виявляються. Відповісти на це питання можна проаналізувавши відповідні матеріали з вітчизняних наукових джерел, оскільки, як уже зазначалося, зарубіжна економічна література визначення фінансових ресурсів підприємств практично не дає.

Багато вітчизняних економістів фінансовими ресурсами підприємств вважають фонди грошових коштів. Однак, на нашу думку, створення фондів — не обов'язкова умова витрачання грошових доходів і нагромаджень, особливо на сучасному етапі розвитку економіки України, коли формується ринок за рахунок створення малих підприємств. Тому для визначення поняття «фінансові ресурси» необхідно уточнити поняття «фонди» в його зв'язку з поняттям «доходи». Найбільш узагальнена ознака фонду — це витрачання певної суми з певною метою, тобто фонд має цільове призначення. Поняття фонду збережеться і в тому разі, коли його ціль не визначена і не запланована. Однак у всіх випадках фонд матиме джерело свого утворення. Джерелом утворення фондів є не просто гроші, а гроші в особливій формі — у формі фінансових ресурсів. Поняття ж ресурсів передбачає суб'єкт володіння ними, тобто фінансові ресурси виступають у перетвореній формі — у формі доходів, а джерелом утворення фондів є доходи. Інший погляд полягає в тому, що фінансові ресурси — це грошові доходи або «гроші в особливій їх формі, у формі доходів» (А. М. Бірман, Г. М. Точильников).

Таке трактування прийнятніше, ніж ототожнювання фінансових ресурсів з фондами грошових коштів. Незважаючи на те, що методи і форми утворення фінансових ресурсів (доходи), так само як методи і форми їх використання (фонди грошових коштів), мають однаково важливе значення для динаміки фінансових ресурсів підприємств, саме використання фінансових ресурсів є вторинним відносно процесу їх формування. Крім того, фонди грошових коштів не є єдиний напрямок використання фінансових ресурсів підприємств, частина з них забезпечує безперервність

кругообігу цих фондів. Тим більше, що ресурси можуть бути зовсім не витрачені або витрачатися без утворення фондів. Дотримуючись такої точки зору, необхідно зауважити, що часто фінансові ресурси визначаються як не просто доходи, а як доходи і надходження, що перебувають у розпорядженні підприємств. Таке уточнення досить суттєве, якщо під доходами і надходженнями розуміти не кредити банків і інших фінансових інститутів, не інші зовнішні джерела, а кошти, які самостійно зароблені підприємством.

Отже, фінансові ресурси підприємств у сучасному розумінні — це сума високоліквідних активів (грошових коштів і їх еквівалентів), що перебувають у певний момент у розпорядженні підприємств.

Розуміння ж їх як джерел засобів підприємств, пасивів (доходи, надходження й утворені з них фонди грошових коштів) створює ілюзію, що всі ресурси підприємства — фінансові, адже всі активи можуть бути придбані за гроші і мають грошову оцінку, а також можуть знову перетворюватися в гроші. Однак в умовах становлення ринкової економіки не завжди легко перетворити матеріальні цінності знову в гроші, а тим більше в ту суму, яка була витрачена на придбання цих цінностей. Навпаки, може виникнути ситуація, коли потрібні будуть додаткові фінансові ресурси для формування матеріальних активів, які важко реалізувати. Імовірність перетворення дебіторської заборгованості у фінансові ресурси підприємства вища, оскільки є ризик мати прострочені або безнадійні борги.

Сучасному розумінню суті і значення фінансових ресурсів для підприємства перешкоджала відсутність належної уваги до проблеми платоспроможності. Тривалий час у вітчизняній економічній науці основна увага вчених зосереджувалась на проблемі ефективності діяльності підприємств, на прибутку і резервах його зростання. В умовах ринкової економіки платоспроможність і прибутковість підприємства — взаємозалежні складові його нормального функціонування. Достатність фінансових ресурсів — запорука його платоспроможності як партнера у відносинах з постачальниками; гарантія виконання зобов'язань перед покупцями; гарантія своєчасних платежів у бюджет, а для банку — поверненості кредиту. У свою чергу, виконання всіх зобов'язань характеризує його як надійного партнера і тим самим впливає на підвищення його прибутковості. Достатність фінансових ресурсів підприємства, основу яких становить прибуток, забезпечує здійснення повноцінної господарської діяльності, оскільки їх величи-

ною визначаються відносини підприємства з іншими господарюючими суб'єктами.

Самі фінансові ресурси, їх величина залежать від характеру фінансових відносин. Наприклад, диференційований підхід до підприємства в плані оподаткування, кредитування, встановлення порядку розрахунків з партнерами здатний вберегти багато соціально важливих, але низькорентабельних підприємств від банкрутства у зв'язку з відсутністю фінансових ресурсів. Надання пільг таким господарюючим суб'єктам допоможе активізувати їх господарську діяльність і вивести на вищий технічний і технологічний рівні. Крім того, на розмір фінансових ресурсів впливають способи їх використання всередині самого підприємства. Якщо вони використовуються раціонально і доцільно, то можна говорити про відносне збільшення фінансових ресурсів. Навпаки, необґрунтовані витрати грошових коштів зумовлюють їх нестачу для забезпечення господарської діяльності.

Зауважимо, що ніхто з економістів не акцентує увагу на такій характеристиці категорії «фінансові ресурси» як динамічність. Однак фінансові ресурси є доволі динамічною категорією, яка змінюється залежно від потреби в них на кожен певний відрізок часу і від характеру їх використання. Важливо, щоб фінансових ресурсів завжди було достатньо для реалізації цілей і завдань підприємницької діяльності та щоб використовувались вони максимально ефективно. Лише за такої умови їх роль — забезпечення своєчасності проведення всіх розрахунків і безперервності кругообороту матеріальних і трудових ресурсів підприємств — буде реалізована.

На наш погляд, у сучасному трактуванні фінансові ресурси — це сума грошових коштів та їх еквівалентів цільового спрямування (або абсолютно ліквідних активів), що є в розпорядженні суб'єкта в кожний певний момент, і яка постійно змінюється в процесі їх формування і використання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента: Учеб. пособие. — М.: Финансы и статистика, 1998. — 480 с.
2. Кошкина Г. М. Финансы предприятий. — Новосибирск: НГАЭиУ, 1998. — 145 с.
3. Кузнецов С. Я., Ермосова Н. Б., Ермосов С. В. Акционерное общество: управление, финансы, анализ. — Саратов: СГЭА, 1998. — 163 с.
4. Олейник И. С., Коваль И. Г. Финансовый менеджмент. — Обнинск: ИАТЭ, 1997. — 123 с.

5. Павлова Л. Н. Финансы предприятий: Учебник для вузов. — М.: Финансы, ЮНИТИ, 1998. — 639 с.
6. Поддєрьогін А. М. Финанси підприємств. — К.: КНЕУ, 1998. — 368 с.

С. В. ЛЬОВОЧКИН, канд. екон. наук,

ПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ МАКРОФІНАНСОВОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ В ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Досягнення макрофінансової стабілізації базується на багатьох чинниках об'єктивного і суб'єктивного характеру. Об'єктивні чинники відображають стан економіки та фінансів як кожної юридичної і фізичної особи, так і країни в цілому. Однак цей стан визначається результатами діяльності державних структур влади й управління та фінансових інститутів, які, у свою чергу, залежать від того, хто і як керує суспільством. У фінансах саме суб'єктивні чинники політичного характеру відіграють вирішальну роль. При цьому дуже важливо, щоб суспільство свідомо обирало свій фінансовий шлях. Для цього вкрай необхідно забезпечити прозорість і конкуренцію різних фінансових підходів до розвитку суспільства. Такі передумови і створює демократія.

Фінанси являють собою досить складне суспільне явище. До недавнього часу вони трактувались вітчизняною фінансовою наукою виключно як об'єктивна економічна категорія, що відбиває сукупність відносин з приводу розподілу і перерозподілу національного продукту в суспільстві. При цьому завжди підкреслювався саме об'єктивний характер даних відносин. Однак механізм функціонування фінансів та їх вплив на суспільство відображає також суб'єктивні чинники, що характеризують діяльність окремих державних діячів, політичних партій, бюрократії та громадян. При цьому в умовах представницької демократії громадяни як виборці не беруть прямої участі в прийнятті найважливіших рішень з фінансових питань. Вони обирають депутатів, які ухвалюють від їх імені відповідні рішення.

Взаємозв'язок між виборцями та їх депутатами досить складний. Кандидати в депутати викладають свої передвиборчі програми, виборці обирають відповідні програми. Як відзначає у своїй праці «Державні фінанси в умовах демократії» один з дослідників цієї проблеми німецький учений Шарль Бланкарт, «при складанні передвиборчої програми політики, орієнтовані на дося-